

แบบบันทึกข้อสอบวัดความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

คำชี้แจง: ให้ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติดังนี้

สร้างข้อสอบ 1 สถานการณ์ ซึ่งมีคำถามอย่างน้อย 2 คำถาม ที่มีรูปแบบดังนี้

- เลือกตอบ หรือ เลือกตอบเชิงซ้อน อย่างน้อย 1 คำถาม พร้อมแนวการตอบและเกณฑ์การให้คะแนน
- อธิบายหรือแสดงวิธีทำ อย่างน้อย 1 คำถาม พร้อมแนวการตอบและเกณฑ์การให้คะแนน

ทั้งนี้ คำถามแต่ละข้อใช้สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ที่ต่างกัน

ชื่อสถานการณ์ ข้อควรรู้โรคมะเร็งปากมดลูก

สถานการณ์

ในปัจจุบัน มะเร็งปากมดลูก เป็นมะเร็งที่พบได้มากเป็นอันดับหนึ่งในผู้หญิงไทย และมีปัญหาในด้านการรักษามาก ทั้งๆ ที่มะเร็งชนิดนี้สามารถตรวจพบในระยะแรกเริ่ม ด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก และสามารถรักษาให้หายขาดได้ในระยะแรก

โรคนี้เป็นอย่างไร วันนี้เรานำบทสนทนาของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนี้ คือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ แพทย์หญิง วิไล เบญจกาญจน์ อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาสูติศาสตร์และนรีเวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ สมเกียรติ ศรีสุพรรณดิฐ ภาควิชาสูติศาสตร์และนรีเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล มาให้อ่านกันกับ 13 ข้อควรรู้ เรื่องโรคมะเร็งปากมดลูก

13 ข้อควรรู้ เรื่องโรคมะเร็งปากมดลูก คือ

1. ใครบ้างที่เสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งปากมดลูก?

เนื่องจากโรคนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องของเพศสัมพันธ์ ผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์บ่อย หรือเปลี่ยนคู่นอนบ่อย จะมีโอกาสเป็นโรคนี้มาก รวมถึงผู้หญิงที่มีลูกมาก มีลูกตั้งแต่อายุน้อย ก็มีโอกาสเสี่ยงด้วย

2. ผู้หญิงชายบริการมีโอกาสเป็นมะเร็งปากมดลูกมากกว่าผู้หญิงทั่วไปใช่หรือไม่?

- ใช่ ข้อนี้มีการยืนยันอย่างชัดเจน

3. แล้วผู้หญิงที่มีลูกมากมีโอกาสเสี่ยงขนาดไหน

ส่วนใหญ่คนที่มียุค 2-3 คน ก็มีโอกาสเป็นมะเร็งชนิดนี้ได้

4. หญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานจะเป็นโรคนี้ได้หรือไม่?

- เป็นได้ แต่เป็นอีกชนิดหนึ่งซึ่งพบน้อยและไม่เกี่ยวข้องกับเพศสัมพันธ์ ปกติมะเร็งปากมดลูกนั้นมี 2 ชนิด ชนิดที่เรารู้จักกันโดยทั่วไปและพบบ่อยที่สุดนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องของเพศสัมพันธ์เสียส่วนใหญ่

5. ว่ากันว่า ผู้ชายที่รับประทานไวแวกซ์เพศตามประเพณีนั้น จะทำให้ผู้หญิงมีโอกาสเสี่ยงเป็นโรคนี้น้อยจริงหรือไม่?

- จริง แต่คงไม่ใช่เพราะการบริโภคไวแวกซ์เพศชายเพียงอย่างเดียว อาจจะเพราะการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องตามธรรมชาติ ไม่บ่อยเกินไป หรือไม่เปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ ด้วย

6. ช่วงอายุเท่าไรจะเป็นมะเร็งชนิดนี้ได้มากที่สุด?

- พบบ่อยที่สุดก็ในช่วงอายุ 40-60 ปี คือ ในระยะใกล้วัยหมดประจำเดือนและระยะหลังวัยหมดประจำเดือนใหม่ๆ อายุที่น้อยที่สุดที่พบ ถ้าเป็นชนิดที่ลูกกลามมีอาการแล้ว คือ อายุ 20 ปี ถ้าชนิดระยะแรกเริ่มที่ยังไม่มีอาการก็อายุ 18-19 ปี แต่ก็พบน้อยมาก

7. สาเหตุเกิดจากอะไร?

- ยังไม่พบสาเหตุที่แน่ชัด แต่สันนิษฐานว่า เกิดจากเรื่องของเพศสัมพันธ์ คือมีสัมพันธ์ทางเพศเยอะเกินไป หรือมีลูกมาก และโรคนี้ยังไม่ยืนยันว่า เป็นเพราะกรรมพันธุ์ และไม่มีการติดต่อไปยังคนอื่น เหมือนโรคติดต่ออื่นๆ

8. จะรู้ได้ไงว่า เป็นมะเร็งปากมดลูก?

- ถ้าเป็นระยะแรกเริ่มที่ยังไม่ลุกลามออกไป ที่หมอเรียกว่า “มะเร็งระยะแรกเริ่ม (Carcinoma in situ)” นั้น คนไข้จะไม่มีอาการอะไรเลยทั้งสิ้น ตรวจพบโดยวิธีตรวจช่องคลอดหามะเร็งระยะแรกเริ่มที่เรียกว่า การตรวจแป๊ปสเมียร์ (Pap smear) ส่วนอาการที่เราสามารถสังเกตได้เองซึ่งเป็นอาการของระยะลุกลามก็คือ อาการตกขาวหรือการมีเลือดออกทางช่องคลอดหลังร่วมเพศใหม่ๆ และมีเลือดออกกะปริดกะปรอย

9. ควรตรวจหามะเร็งปากมดลูกระยะเริ่มแรกทุกคนไหม?

- อันที่จริงผู้หญิงทุกคนควรจะได้รับ การตรวจเมื่อมีความสัมพันธ์ทางเพศแล้ว บุคคลที่ควรอย่างยิ่งที่จะต้องมาตรวจ คือ คนที่มีความสัมพันธ์ทางเพศตั้งแต่อายุน้อย คนที่มีลูก 2-3 คนขึ้นไป และคนที่มีอาการอักเสบของปากมดลูก ตกขาว เป็นๆ หายๆ เรื้อรัง

10. ควรไปตรวจทุกปีไหม?

- แต่ก่อนแนะนำให้ตรวจทุกปี แต่เดี๋ยวจะเน้นในคนที่มีย้อนความเสี่ยงสูงตามที่กล่าวข้างต้น นอกนั้นให้มาตรวจ 2-3 ปีครั้ง ก็ได้ แต่หากมาตรวจได้ปีละครั้งก็จะดีที่สุด

11. การรักษา มีกี่วิธี?

- มี 2 วิธีคือ การผ่าตัด กับ การใช้รังสีรักษา (ฝังแร่กับฉายแสง) จะวิธีไหน ขึ้นกับระยะของโรค ถ้าเป็น ระยะ 0 คือระยะแรกเริ่มก่อนมีอาการใช้วิธีผ่าตัดเพียงอย่างเดียว สามารถหายขาดได้เกือบ 100%
ถ้าเป็น ระยะที่ 1 ใช้การผ่าตัดหรือฝังแร่และฉายแสง
ถ้าเป็น ระยะที่ 2, 3 และ 4 ใช้วิธีฉายแสง แล้วตามด้วยการฝังแร่

12. ใครสามารถรักษาให้หายขาดได้ไหม?

- รักษาให้หายขาดได้ คนส่วนใหญ่ มักจะคิดว่า การเป็นมะเร็ง คือ ต้องตาย แต่ความจริงทุกระยะมีโอกาสหายขาดได้ และถึงแม้ไม่หายขาดการรักษาจะช่วยลดความทุกข์ทรมาน ย่อมมีประโยชน์ต่อผู้ป่วยอย่างแน่นอน

13. ค่ารักษาแพงไหม?

- ปกติแล้วมีค่าใช้จ่ายพอสมควร แต่ปัจจุบันการรักษาโรงพยาบาลของรัฐ ทางโรงพยาบาลมีแผนกประชาสัมพันธ์ ก็สามารถทำการรักษาให้ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ไม่ว่า จะเป็นการผ่าตัด หรือฉายแสง อย่างไรก็ตามเราควรทำการป้องกันในเรื่องของเพศสัมพันธ์ ต้นเหตุของโรคนี้นั้นก่อนจะดีที่สุด เพราะจะทำให้ลดโอกาสเสี่ยงที่จะเป็น โรคมะเร็งปากมดลูก ได้

ข้อมูลจาก

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ แพทย์หญิงวิไล เบญจกาญจน์

อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาสูติเวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)

และผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์สมเกียรติ ศรีสุพรรณดิฐภาควิชาสูติเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

แบบบันทึกข้อสอบแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 1 ลักษณะเฉพาะของข้อสอบ:

สมรรถนะ

- ☒ การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์
☐ การออกแบบและประเมินกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแปลความหมาย

ข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์อย่างมีวิจารณญาณ

- ☐ การศึกษาค้นคว้า ประเมิน และใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เพื่อการตัดสินใจและการลงมือกระทำ

เนื้อหา/สาระ (อาจจะได้มากกว่า 1 เนื้อหา/สาระ)

- ☒ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ☐ วิทยาศาสตร์กายภาพ
☐ วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ ☐ เทคโนโลยี

ส่วนที่ 2 ข้อสอบ:

สถานการณ์หรือข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับคำถามข้อนี้ (ถ้ามี)

ในปัจจุบัน มะเร็งปากมดลูก เป็นมะเร็งที่พบได้มากเป็นอันดับหนึ่งในผู้หญิงไทย และมีปัญหาในด้านการรักษาทุก ทั้งๆ ที่มะเร็งชนิดนี้สามารถตรวจพบในระยะแรกเริ่ม ด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก และสามารถรักษาให้หายขาดได้ในระยะแรก

คำถาม

- 1.ใครบ้างที่เสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งปากมดลูกมากที่สุด

ตัวเลือก

- ก. ผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์บ่อย หรือเปลี่ยนคู่อบ่อย
ข. เด็กหญิงอายุ 10 ปี
ค. หญิงสาวที่ใช้ผ้าเช็ดตัวร่วมกัน
ง. หญิงสาวที่ตรวจภายในเป็นประจำทุกปี

ส่วนที่ 3 แนวการตอบ ที่มาของตัวเลือกผิด และเกณฑ์การให้คะแนน:

แนวการตอบ

ตอบ ก. ผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์บ่อย หรือเปลี่ยนคู่นอนบ่อย

เนื่องจาก โรคนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องของเพศสัมพันธ์ ผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์บ่อย หรือเปลี่ยนคู่นอนบ่อย จะมีโอกาสเป็นโรคนี้น่ามาก รวมถึงผู้หญิงที่มีลูกมาก มีลูกตั้งแต่อายุน้อย ก็มีโอกาเสี่ยงด้วย

ที่มาของตัวเลือกผิด

- ข. ผิด เนื่องจาก เด็กหญิงอายุ 10 ปี บางคนยังไม่มีประจำเดือนเลยไม่มีโอกาสเป็นโรคนี้น่า
- ค. ผิด เนื่องจาก หญิงสาวที่ใช้ผ้าเช็ดตัวร่วมกันไม่เป็นเพราะ โรคนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องของเพศสัมพันธ์ ผู้หญิงที่มีเพศสัมพันธ์บ่อย หรือเปลี่ยนคู่นอนบ่อย
- ง. ผิด เนื่องจาก หญิงสาวที่ตรวจภายในเป็นประจำทุกปี เป็นน้อยมาก ถ้าตรวจพบในระยะแรกเริ่ม ด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก และสามารถรักษาให้หายขาดได้ในระยะแรก

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	คะแนน
■ ตอบ ตัวเลือก ก.	1
■ คำตอบอื่น ๆ หรือ ไม่ตอบ	0

แบบบันทึกข้อสอบแบบเลือกตอบเชิงซ้อน

ส่วนที่ 1 ลักษณะเฉพาะของข้อสอบ:

สมรรถนะ

- ☐ การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์
- ☐ การออกแบบและประเมินกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแปลความหมาย

ข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์อย่างมีวิจารณญาณ

- ☒ การศึกษาค้นคว้า ประเมิน และใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เพื่อการตัดสินใจและการลงมือกระทำ

เนื้อหา/สาระ (อาจจะได้มากกว่า 1 เนื้อหา/สาระ)

- ☒ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ☐ วิทยาศาสตร์กายภาพ
- ☐ วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ ☐ เทคโนโลยี

ส่วนที่ 2 ข้อสอบ:

สถานการณ์หรือข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับคำถามข้อนี้ (ถ้ามี)

ควรไปตรวจทุกปีไหม

- แต่ก่อนแนะนำให้ตรวจทุกปี แต่เดี๋ยวจะเน้นในคนที่มีอัตราเสี่ยงสูงตามที่กล่าวข้างต้น นอกนั้นให้มาตรวจ 2-3 ปีครั้ง ก็ได้ แต่หากมาตรวจได้ปีละครั้งก็จะดีที่สุด

คำถาม

2. การรักษาโรคมะเร็งปากมดลูก

ข้อความ	ให้ตอบ ใช่ หรือ ไม่ใช่
1) วิธีรักษาโรคมะเร็งปากมดลูก มี 2 วิธีคือ การผ่าตัด กับ การใช้รังสีรักษา	ใช่ / ไม่ใช่
2) ถ้าเป็น ระยะ 0 คือระยะแรกเริ่มก่อนมีอาการใช้วิธีผ่าตัดเพียงอย่างเดียว สามารถหายขาด ได้เกือบ 100%	ใช่ / ไม่ใช่
3) วิธีรักษาโรคมะเร็งปากมดลูก ระยะที่ 1 ใช้การผ่าตัดหรือฝังแร่และฉายแสง	ใช่ / ไม่ใช่

ส่วนที่ 3 แนวการตอบและเกณฑ์การให้คะแนน:

แนวการตอบ

- 1) คำตอบ ใช่ เนื่องจาก มีวิธีการรักษาโรคมะเร็งปากมดลูก มี 2 วิธีคือ การผ่าตัด กับ การใช้รังสีรักษา
- 2) คำตอบ ใช่ เนื่องจาก ถ้าตรวจเจอเป็นระยะ 0 คือระยะแรกเริ่มก่อนมีอาการใช้วิธีผ่าตัดเพียงอย่างเดียว สามารถหายขาด ได้เกือบ 100% คำตอบ
- 3) คำตอบ ใช่ เนื่องจากวิธีการรักษาโรคมะเร็งปากมดลูก ระยะที่ 1 ใช้การผ่าตัดหรือฝังแร่และฉายแสง

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	คะแนน
วิธีการรักษาโรคมะเร็งปากมดลูก มี 2 วิธีคือ การผ่าตัด กับ การใช้รังสีรักษา / ใช่	1
ถ้าเป็น ระยะ 0 คือระยะแรกเริ่มก่อนมีอาการใช้วิธีผ่าตัดเพียงอย่างเดียว สามารถหายขาด ได้เกือบ 100% / ใช่	1
วิธีการรักษาโรคมะเร็งปากมดลูก ระยะที่ 1 ใช้การผ่าตัดหรือฝังแร่และฉายแสง / ใช่	1

แบบบันทึกข้อสอบแบบอธิบายหรือแสดงวิธีทำ

ส่วนที่ 1 ลักษณะเฉพาะของข้อสอบ:

สมรรถนะ

- ☒ การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์
☐ การออกแบบและประเมินกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแปลความหมาย

ข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์อย่างมีวิจารณญาณ

- ☐ การศึกษาค้นคว้า ประเมิน และใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เพื่อการตัดสินใจและการลงมือกระทำ

เนื้อหา/สาระ (อาจจะได้มากกว่า 1 เนื้อหา/สาระ)

- ☒ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ☐ วิทยาศาสตร์กายภาพ
☐ วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ ☐ เทคโนโลยี

ส่วนที่ 2 ข้อสอบ:

สถานการณ์หรือข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับคำถามข้อนี้ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

คำถาม

จะรู้ได้ไงว่าเป็นมะเร็งปากมดลูก

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 แนวการตอบและเกณฑ์การให้คะแนน:

แนวการตอบ

ถ้าเป็นระยะแรกเริ่มที่ยังไม่ลุกลามออกไป ที่หมอเรียกว่า

“มะเร็งระยะแรกเริ่ม(Carcinoma in situ)” นั้น คนไข้จะไม่มีอาการอะไรเลยทั้งสิ้น ตรวจพบโดยวิธีตรวจช่องคลอดหามะเร็งระยะแรกเริ่มที่เรียกกันว่า การตรวจแป๊ปสเมียร์ (Pap smear) ส่วนอาการที่เราสามารถสังเกตได้เองซึ่งเป็นอาการของระยะลุกลามก็ คือ อาการตกขาวหรือการมีเลือดออกทางช่องคลอดหลังร่วมเพศใหม่ๆ และมีเลือดออกกะปริดกะปรอย

เกณฑ์การให้คะแนน

รายการประเมิน	คะแนน
คนไข้จะไม่มีอาการอะไรเลยทั้งสิ้น ตรวจพบโดยวิธีตรวจช่องคลอดหามะเร็งระยะแรกเริ่มที่เรียกกันว่า การตรวจแป๊ปสเมียร์ (Pap smear) ส่วนอาการที่เราสามารถสังเกตได้เองซึ่งเป็นอาการของระยะลุกลามก็ คือ อาการตกขาวหรือการมีเลือดออกทางช่องคลอดหลังร่วมเพศใหม่ๆ และมีเลือดออกกะปริดกะปรอย	2
อาการตกขาวหรือการมีเลือดออกทางช่องคลอดหลังร่วมเพศใหม่ๆ และมีเลือดออกกะปริดกะปรอย	1
ไม่ตอบหรือตอบไม่ตรงประเด็น	0